

Eindrapport casestudie:

“Binnenhaven Cuijk”

Casestudie onderdeel van studie ‘Economisch belang Nederlandse Binnenhavens’

in opdracht van de Nederlandse Vereniging van Binnenhavens (NVB)

Juli 2004

Adresgegevens

Nederlandse Vereniging van
Binnenhavens (NVB)
p/a Vasteland 12 E
3011 BL Rotterdam
Postbus 23133
3001 KC Rotterdam

Telefoon: 010 - 4115900
Fax: 010 - 4129091
E-mail: nvb@binnenvaart.nl

Projectleiders:
Arwen Korteweg (NVB) en
Bart Kuipers (TNO Inro)
a.korteweg@binnenvaart.nl
b.kuipers@inro.tno.nl

Contactpersonen

J.J.A. Hoeijmakers, Gemeente Cuijk
A.J. de Vries, Provincie Noord-Brabant
R.J.M. Meijnen, Smals

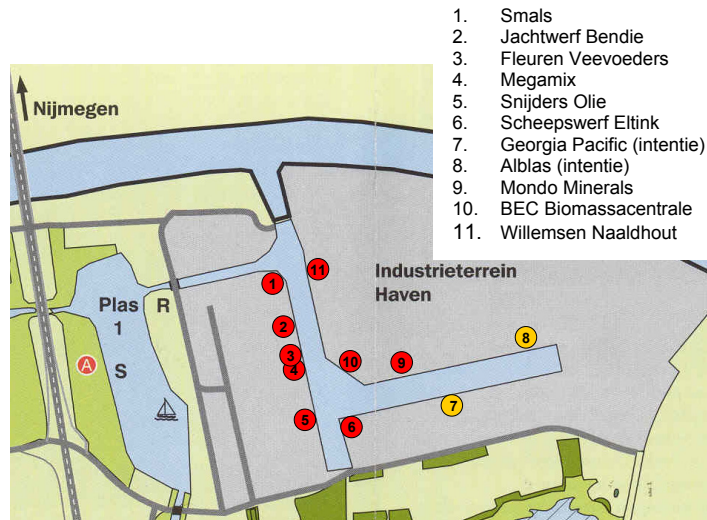
Juli 2004

CASESTUDIE BINNENHAVEN CUIJK

In het kader van studie 'Economisch belang Nederlandse Binnenhavens' in opdracht van NVB

INHOUDSOPGAVE:

CASE BESCHRIJVING CUIJK	3
1.1 INLEIDING	3
1.2 KENMERKEN BINNENHAVEN	3
1.3 VERKEER- EN VERVOERSKENMERKEN	4
1.4 ECONOMISCHE KENMERKEN	5
1.5 ROL EN VISIE GEMEENTE	6
BIJLAGE: SMALS	7

1. Smals
2. Jachtwerf Bendie
3. Fleuren Veevoerders
4. Megamix
5. Snijders Olie
6. Scheepswerf Eltink
7. Georgia Pacific (intentie)
8. Alblas (intentie)
9. Mondo Minerals
10. BEC Biomassacentrale
11. Willemsen Naaldhout

Figuur 1.1 Plattegrond haven Cuijk

CASE BESCHRIJVING CUIJK

1.1 Inleiding

De binnenhaven van Cuijk is eind jaren '60 ontwikkeld en beschikt over een L-vormige structuur met een insteekhaven (figuur 1.1). De plannen voor een tweede insteekhaven zijn nooit gerealiseerd. Het havengebied is buitendijks, waarbij de waterstand direct gekoppeld is aan de Maas. Met behulp van een keersluis wordt de haven beschermd voor te hoge en te lage waterstanden. Aan de haven zijn verschillende winlocaties voor minerale bouwgrondstoffen (zand en grind) gerelateerd, die de belangrijkste functie van de binnenhaven vormt. De focus van deze case ligt dan ook op de functie van de binnenhaven Cuijk voor zand en grind.

1.2 Kenmerken binnenhaven

Functie

Naast de industriefunctie heeft de haven van Cuijk momenteel een kleinschalige woon-(4 à 5 woonboten in fase 1) en recreatiefunctie. Na afronding van de ontgroningen in 2008 zullen de winlocaties worden ingericht voor grootschalige recreatiefunctie en wonen aan het water. De industriefunctie blijft gehandhaafd, maar heeft vanuit milieu oogpunt wel een relatie met deze andere functies.

De ontgroningen worden momenteel door meerdere bedrijven geëxploiteerd. De firma Smals vormt de belangrijkste partij voor de productie en distributie van de gewonnen minerale bouwgrondstoffen. Met behulp van een brekerij/zeverij worden de minerale bouwgrondstoffen ter plaatse gewonnen en van elders aangevoerde grind bewerkt, opgeslagen en gedistribueerd per as en schip. Voorts heeft dit bedrijf afspraken met de gemeente over de inrichting van de winlocatie na afloop van de ontgroningen. Andere watergebonden activiteiten in de haven van Cuijk zijn scheepsbouw, oliehandel, energiewinning en productie van cement en veevoeder. In figuur 1.1 zijn de verschillende bedrijven met watergebonden activiteiten gevisualiseerd.

Terreinkenmerken

Het bedrijventerrein rondom de binnenhaven beschikt over totaal 35 bedrijfskavels, waarvan 16 kavels direct aan de haven zijn gelegen. Op iets meer dan de helft van deze zogenaamde natte kavel vinden watergebonden bedrijfsactiviteiten plaats. De gronden en kadeforzieningen in het havengebied zijn volledig particulier eigendom. De gemeente beschikt niet over grond in het havengebied en heeft ook geen kavels in erfpacht uitgegeven. Hierdoor ontbreekt ook een openbare loswal in de haven. Buiten het havengebied langs de Maas bevindt zich een openbare loswal, die incidenteel wordt gebruikt door bedrijven.

Kenmerken binnenhaven

Functie

- Industrie
- Recreatie
- Wonen (na afronding van ontgroningen)

Watergebonden activiteiten

- Zand en grind
- Oliehandel
- Houtbewerking
- Energiewinning
- Scheepsbouw
- Cementproductie

Figuur 1.2

Kenmerken binnenhaven

Terrein

- 16 natte kavels, waarvan 9 kavels met watergebonden activiteiten (56%)
- 19 droge kavels (35 kavels totaal)
- Kavels en kadevoorzieningen 100% particulier
- Geen openbare laad/loswal
- 105 ha omvang havengebied, waarvan 80 ha netto bedrijventerrein
- 43% van natte ha benut voor watergebonden activiteiten

Ontsluiting

- Weg: hoofdwegennet (A73)
- Spoor: (verouderde) stamlijn met aansluiting op tracé Nijmegen-Venlo
- Water: hoofdvaarwegennet (Maas)

Figuur 1.3

Verkeers- en vervoerskenmerken

Overslagcijfers (per jaar)

- Grind: 0,6 - 1,2 miljoen ton
- Zand: 4,5 - 7,5 miljoen ton
- Veevoeder: ±30.000 ton
- Aardolie: ±80.000 ton
- Meststoffen: ±23.000 ton

Vervoersrelaties

- Afzet grindproducten in de regio (10%) en (inter)nationaal (90%)
- Aanvoer grind uit winlocaties Cuijk (10%) en Zuid-Duitsland en Limburg (90%)
- Afzet industriezand nationaal
- Aanvoer industriezand uit winlocatie Cuijk (100%)
- Aanvoer toutvenant (ongesorteerde specie) vanuit Duitsland circa 1 miljoen ton

Verkeersintensiteiten

- Grind: 3 schepen per dag en ±40 vrachtwagens
- Industriezand: ±20 schepen per dag
- Toutvenant: 2 à 3 duwbakcombinaties per week

Knelpunten

- Incidentele sluiting van keersluis bij hoge en lage waterstanden

Figuur 1.4

De omvang van het havengebied bedraagt totaal 105 ha exclusief de winlocaties voor zand en grind. Hiervan bestaat ongeveer 80 ha uit netto bedrijventerrein, waarop bedrijfsactiviteiten kunnen plaats vinden. Meer dan 40% van de omvang van de natte kavels wordt benut voor watergebonden activiteiten.

Ontsluiting

De haven heeft via de Maasroute een directe aansluiting op het hoofdvaarwegennet. Hierdoor zijn de mainports en het Duitse Ruhrgebied via het water bereikbaar. De ontsluiting van de haven per as vindt plaats via de naastgelegen A73, die aansluit op de A67 bij Venlo en de A15 bij Nijmegen. Het bedrijventerrein beschikt ook over een verouderde stamlijn, die aansluit op het tracé Nijmegen-Venlo.

1.3 Verkeer- en vervoerskenmerken

De totale overslagomvang van de haven van Cuijk wordt voor 95% bepaald door de zand en grindactiviteiten, waardoor in deze case de focus is gelegd op de verkeer- en vervoerskenmerken van deze activiteiten.

Overslagcijfers

De brekerij/zeverij slaat tussen de 0,6 en 1,2 miljoen ton grind over per jaar. Naast de grindproductie wordt tussen de 4,5 en 7,5 miljoen ton (industrie)grind en (ophoog)zand bij de naastgelegen winlocaties geproduceerd met mobiele verwerkingsinstallaties. Naast de zand- en grindoverslag wordt ongeveer 130.000 ton aan aardolieproducten, veevoeder en meststoffen overgeslagen in de haven van Cuijk.

De maximale capaciteit van de overslaglocatie voor grind bedraagt 1,2 miljoen ton per jaar. Bij volledige inzet van mensen en materieel kan deze capaciteit tot 1,8 miljoen ton per jaar worden vergroot. Gezien de huidige marktomstandigheden is dit momenteel niet realistisch.

Vervoersrelaties

De afvoer van grindproducten in de regio vindt per as (10% van totale tonnage) en buiten de regio per schip plaats (90% van totale tonnage). Ongeveer 10% van het bewerkte grind is afkomstig direct uit de productie of vanaf het onderwaterdepot in fase 4 van de ontgroningen in Cuijk. Ongeveer 90% van het bewerkte grind is afkomstig uit Zuid-Duitsland en naastgelegen regio's (Limburg en Nord-Rhein Westfalen). Het industriezand wordt via het water afgevoerd naar asfalt-, betonmortel-, betonwaren- en kalkzandsteenproducenten en handelspartijen. Aanvoer van Toutvenant (onbewerkte specie) voor de industriezandproductie bedraagt circa 1 miljoen ton per jaar.

Verkeersintensiteiten

Vanaf de overslaglocatie voor grind (brekerij/zeverij) worden dagelijks 4 schepen en 60 volle vrachtwagens afgevoerd. Voorts passeren dagelijks 20 schepen met industriezand de haven van Cuijk zonder af te meren bij een overslagkade.

Economische kenmerken

Algemeen belang

- Haven onmisbare schakel voor aan- en afvoer van zand en grindproducten buiten de regio (70% aan/afvoer buiten de regio)
- Gezichtsbepalende bedrijven Nabuurs en Georgia Pacific hebben intenties voor watergebonden activiteiten
- Focus economische kenmerken gericht op zand & grindactiviteiten

Werkgelegenheid

- Totaal: 1450 arbeidsplaatsen waarvan ongeveer 170 arbeidsplaatsen van bedrijven met watergebonden activiteiten

Werkgelegenheid Smals

- 30 arbeidsplaatsen gerelateerd aan overslagactiviteiten en productie van grindproducten
- 70 arbeidsplaatsen gerelateerd aan ontgroningen (voorheen 100 arbeidsplaatsen)

Productiewaarde

- Totale productiewaarde zand & grindactiviteiten € 40-60 miljoen

Figuur 1.5

Figuur 1.6 Binnenhaven van Cuijk met op de achtergrond de keersluis

Knelpunten

De bedrijven met watergebonden activiteiten ondervinden weinig knelpunten op het gebied van infrastructuur. De sluiting van de keersluis bij hoge en lage waterstanden vormt het enige knelpunten van incidentele aard.

Uit een onlangs gehouden enquête in het havengebied blijkt weinig interesse te bestaan voor heringebruikname van de verouderde havenspoorlijn.

1.4 Economische kenmerken

Belangrijke bedrijven voor de lokale en regionale economie van Cuijk zijn Smals, Nabuurs, Nutricia, Georgia Pacific en PGI Non Wovens. Voor de firma Smals vormen de havengerelateerde activiteiten onderdeel van het primaire proces. De haven vormt zowel een win-, opslag- (onderwaterdepot en buitenopslag) als overslaglocatie voor de zand- en grindproducten, die het bedrijf op de markt zet. Met name de aanvoer van zand en grind zal bij de beëindiging van de ontgroningen verder toenemen en kan alleen via het water tegen concurrerende tarieven plaatsvinden. Een voldoende grootte aan opslagmogelijkheden onderwater is cruciaal. De distributie vindt ook grotendeels per schip plaats. Zonder binnenhaven kunnen alleen in een klein verzorgingsgebied klanten worden bevoorrad. Echter, ongeveer 70% van de huidige goederenstroom vindt per schip plaats. De andere gezichtsbepalende bedrijven van Cuijk hebben geen directe relatie met de haven van Cuijk. De gezichtsbepalende bedrijven Nabuurs (logistiek dienstverlener in de levensmiddelen) en 's werelds grootste tissueproducent Georgia Pacific hebben wel intenties om in de toekomst respectievelijk watergebonden activiteiten en aan- en afvoer via het water te ontwikkelen. De belangrijkste economische kenmerken van de watergebonden activiteiten in Cuijk zijn in het vervolg van deze paragraaf beschreven.

Werkgelegenheid

De werkgelegenheid op het bedrijventerrein Haven bedraagt ongeveer 1450 arbeidsplaatsen, waarvan ruim 85% in de industrie.

De werkgelegenheid, die door de zand- en grindactiviteiten wordt gegenereerd, bedraagt ongeveer 100 arbeidsplaatsen. Hiervan zijn ongeveer 30 arbeidsplaatsen verbonden aan de grindoverslag en productie. De aflopende ontgrondingactiviteiten in Cuijk genereren momenteel werkgelegenheid voor ongeveer 70 mensen. Voorheen betrof dit ongeveer 100 arbeidsplaatsen.

Productiewaarde

De zand- en grindactiviteiten in Cuijk hebben een totale productiewaarde van indicatief 40-60 miljoen euro per jaar. Ongeveer 80% van deze productiewaarde wordt momenteel gegenereerd door de (industrie) zandactiviteiten.

1.5 Rol en visie gemeente

De haven van Cuijk past binnen de economische structuurvisie van de gemeente. De gemeente streeft naar een betere benutting van de haveninfrastructuur. Uitbreiding van watergebonden activiteiten binnen de bestaande haven is dan ook gewenst. Echter, de gemeente heeft hierbij een faciliterende rol door o.a. het verbeteren van kadevoorzieningen en baggerwerkzaamheden. Binnen de gemeente is niet voldoende draagvlak aanwezig om extra ruimte voor watergebonden industriële en distributieactiviteiten te ontplooiën. Milieueisen beperken ook verdere groei van het havengebied. De (politieke) oppositie van de binnenhaven zoekt naar dragers voor de infrastructurele investeringen en onderhoudskosten in het havengebied.

De gemeente heeft onlangs een revitaliseringplan (2007-2008) opgesteld voor het havengebied. Dit plan behelst het verbeteren van de infrastructuur (o.a. 100.000 m³ slib verwijderen), verlichting en riolering. Een enquête onder het bedrijfsleven in 2002 is hieraan voorafgegaan. De enquête heeft ook enkele intenties voor vervoer over water en ontwikkeling van een Regionaal Overslag Centrum geïdentificeerd. De revitalisering vergt totaal ± 10 miljoen Euro, die wordt gefinancierd uit TIPP gelden.

In 2005 (Heeswijkse Kampen) en 2008 (Kraaijenbergse plassen) worden de ontgroningen beëindigd. De belangrijkste watergebonden activiteit in de haven Cuijk wordt hierdoor sterk teruggedrongen. De firma Smals, die de ontgroning grotendeels exploiteert, is met de gemeente overeengekomen om de vrijgekomen minerale grondstoffen tijdelijk op te slaan in een onderwaterdepot in fase 1 van de ontgroningen in Cuijk (of in fase 4). Op deze wijze kan vraag en aanbod van zand en grind beter op elkaar worden afgestemd en blijft deze activiteit voor de haven behouden. De plassen, die na ontgroning overblijven, krijgen in de toekomst een woon- en lokale recreatiefunctie.

Strengths • Goede bereikbaarheid via weg en water • (Inter)nationale vervoersrelaties • Sterke positie in zand en grind • Hoge productiewaarde gerelateerd aan haven	Weaknesses • Geen openbare laad/loswal • Beperkte benutting natte kavels • Beperkte uitbreidingsmogelijkheden • Milieubeperkingen door nabijgelegen woonomgeving
Opportunities • Depotfunctie voor grind/zand • Revitalisering haveninfrastructuur • Intenties voor watergebonden activiteiten • Aanwezigheid stamlijn • Stagnatie ontwikkeling omliggende binnenhavens <i>Figuur 1.7</i>	Threats • Beëindiging ontgroningen en daarmee (industrie)grind en zandproductie • Beperkte watergebonden activiteiten in andere segmenten • Fluctuaties waterstanden

Bedrijfskenmerken Smals

- Een producent van minerale bouwgrondstoffen als zand en grind.
- Ontgrondingsprojecten in Brabant (Helmond en Cuijk), Itterbeck (Duitsland) en Ecaussinnes (België), waar zand, grind en/of kalksteen wordt geproduceerd.
- In Cuijk beschikt Smals sinds 1970 over een winlocatie voor industriezand, grind en in mindere mate ophoogzand.

Figuur 1.8 Bedrijfskenmerken Smals

Figuur 1.9 Grindverwerkingsinstallatie Smals Cuijk
(Bron: Website www.smals.com)

BIJLAGE: SMALS

Belang haven voor bedrijf

- De activiteiten van Smals kunnen niet zonder binnenvaart worden gerealiseerd. De afvoer van industriezand naar de betonwaren- of betonmortelindustrie kan met behulp van binnenvaart op grote afstand plaatsvinden. Per as wordt alleen regionaal afgevoerd.
- Zand en grind worden gewonnen middels drijvende productielocaties, waarna het zand direct per schip wordt afgevoerd naar de klant. Het grind, dat vrijkomt bij het afgraven, wordt tijdelijk opgeslagen (onderwaterdepot) om vervolgens te worden verwerkt in de brekerij (met een maximale capaciteit van 1,8 mln. ton). Voorts wordt van buitenaf grondstof aangevoerd per schip, die wordt verwerkt met de drijvende installatie of bij de grindverwerkingsinstallatie. Hierbij komen beide producten beschikbaar.
- Het ontgrondingsproject wordt gebruikt als opslaglocatie voor zand en grind van buitenaf (Limburg en Duitsland).

Verkeer- en vervoerrelaties

- Totaal produceert de brekerij jaarlijks 0,6 tot 1,2 miljoen ton grind per jaar. 90% wordt per schip afgevoerd en 10% per as. Momenteel wordt ongeveer 450.000 ton grind per jaar vanuit andere gebieden aangevoerd.
- Circa 4 schepen afvoer per dag en circa 60 volle vrachtwagens per dag

Economische indicatoren

- Totaal zijn momenteel in de haven van Cuijk ongeveer 70 arbeidsplaatsen bij Smals. Hiervan zijn 40 arbeidsplaatsen verbonden aan de industriezandproductie en 30 aan de grindproductie
- Totale omzet van grindproductie bedraagt tussen 7-14 miljoen euro per jaar. De industriezandproductie heeft een jaarlijkse omzet van 30-50 miljoen euro per jaar.

Beleid en visie haven

- De ontgrondingen worden afgebouwd en zullen omstreeks 2008 worden beëindigd. Smals heeft in samenspraak met de gemeente een voorraadfunctie (onderwater) voor grind en/of zand in fase 1 en/of fase 4 voorzien.
- Verwerking van toutvenant tot industriezand en grind op water (in fase 4) wordt ook na 2010 nog nagestreefd door Smals
- Nieuwe winlocaties in Gelderland en locaties in België en Duitsland dienen in de toekomst als herkomstlocaties voor de industriezandproductie.
- Fysieke uitbreiding is niet mogelijk in de haven van Cuijk.
- Oppositie ontwikkeling binnenhaven is beperkt. Enkele woonhuizen in de haven.